

ПОСЛЕДНОТО РАЗДАВАНЕ

Originally published in the English language by HarperCollins Publishers LTD.
under the title

THE FINAL CUT © 1994, 2014 by Michael Dobbs

© Георги Иванов, *превод от английски*

© Дамян Дамянов, *художник на корицата*

© Сиела Норма АД

София 2017

ISBN: 978-954-28-2360-5

МАЙКЪЛ ДОБС

ПОСЛЕДНОТО РАЗДАВАНЕ

Превод от английски Георги Иванов

*„Че смърт ни чака, знаем; срока само
желал би всеки да си продължи.“¹*

Уилям Шекспир, „Юлий Цезар“

¹ В превод на Валери Петров (1973).

БЕЛЕЖКА ОТ АВТОРА

„Последното раздаване“ бе написана през 1994 г. Вече много години по-късно британците все още спорят за мястото си в Европа, кипърците откриха огромни залежи от въгледород под Средиземно море, а гърците и турците все още се карат за бъдещето на този така несправедливо разделен остров. Надявам се читателят да усети как също така неизчерпаема и неподвластна на времето е и лошотията на Франсис Ъркарт.

ПРОЛОГ

Планините Тродос, Кипър – 1956 г.

Беше късен следобед през май, най-сладкия от сладките сезони на Тродос, след като планините са свалили снежните си шапки, но преди да са се превърнали в наковални за левантийското слънце. Пролетният въздух беше изпълнен с тежък дъх на смола и звукът от вятъра стържеше по клоните на големите иглолистни дървета като шума на морето, което се разбива по каменистия бряг. Но това беше на много километри от Средиземно море, доколкото изобщо е възможно да си далеч от морето на малък остров като Кипър.

Това беше хубаво време, сезон на изобилие дори в планините. За няколко седмици през пролетта прахът от разпадащите се скални отломки, който минаваше за почва, се превръщаше в съкровищница с диви цветя – изригващи храсти от лилави цветчета гладиола, кървавочервен мак, алисум със златни глави, за които в древността се е смятало, че лекуват лудост.

И все пак нищо нямаше да излекува лудостта, която бе напът да се разрази на склона на планината.

Йоргос, на петнадесет и почти три четвърти, смушка магарето нагоре по планинска пътека, без да обръща внимание на красотата наоколо. В ума му пак бяха изплували женски гърди. Това беше тема, която, изглежда, заемаше голяма част от времето му напоследък, лишаваше го от сън, заглушаваше всички думи на майка му, караше го да се изчервява, щом погледне към жена, а когато го правеше, винаги гледаше право между

гърдите ѝ. Те имаха своя собствена притегателна сила, която дърпаше очите му към тях като магнити, без значение колко се мъчеше да се държи прилично. Трудно можеше да си спомни лицата им, очите му рядко се отклоняваха толкова нагоре – един ден сигурно щеше да се ожени за някоя беззъба стара вещица. Стига да имаше гърди.

Ако искаше да избегне лудостта или – още по-лошо – ма-настира, по някакъв начин трябваше да го направи, реши той. Да ГО направи. Преди да стане на петнадесет и три четвърти. До две седмици.

Също така беше и гладен. По пътя нагоре той и брат му Еврипид, който беше на тринадесет и половина, бяха спрели да плячкосат мед от кошерите на онази стара овца Клорид, която имаше зловни очи като на граблива птица и ужасно сгърчени пръсти – и без това винаги ги обвиняваше, че нещо са ѝ откраднали, така че на практика тази дребна кражба си я бяха платили отдавна. Местна справедливост. Йоргос зашемети пчелите с пушека от цигарата, която бе донесъл специално за целта. Едва не се задави – още не беше започнал цигарите, но искаше, така поне си обеща. Скоро. Веднага след като ГО направи. Тогава може би щеше най-после да успява да заспи нощем.

Не оставаше още много. Терасовидните площадки, където няколко сбръчкани маслинови дръвчета се бяха вкопчили в скалата, сега бяха далеч назад, вече бяха на два километра над селото, по-малко от два оставаха нагоре. Светлината беше започнала да става по-мека, щеше да се стъмни след няколко часа и Йоргос искаше да са се прибрали дотогава.

Той смуща магарето безжалостно още веднъж. Животното – под тежестта на грубото дървено седло и издутите платнени кошове – трудно се справяше с каменистата пътека и подобен тип насърчение никак не му се понарави. Звярът изрази възражението си по традиционния начин.

– Не по униформата ми, мършо! – Еврипид отскочи назад, но твърде късно.

Изпсува. Биеха ги, ако не отидат на училище с униформа. Дори в бедните планински селца имаха стандарти.

Имаха и пушки.

Например двете леки картечници СТЕН², увити в зебло на дъното на един от кошовите, които трябваше да доставят на по-големия си брат, заедно с хранителните припаси. Йоргос завиждаше на по-големия си брат, който се криеше с петима други бойци на ЕОКА в бърлога в гората.

ЕОКА. „Етнически органо-кипрски агонистон“, или Национална организация на кипърските бойци, които от една година се бореха да отворят умуветe на колониалните си британски владетели и да ги принудят да дадат независимост на острова. Да ги отворят с взривове. За едни те бяха терористи, за други – освободители. За Йоргос бяха големи патриоти. С цялото си същество, или поне с тази част, която не беше заета да мисли за секс, той искаше да се присъедини към тях, за да се бори с враговете на родината си. Но главното командване беше категорично: никой на възраст под осемнадесет години не трябваше да вдига оръжие. Той би излъгал, но нямаше смисъл, не и в село, където всеки знаеше дори нощта, в която е бил заченат, точно преди Коледа на 1939 г. Войната срещу германците беше започнала само преди няколко месеца и братът на баща му, Йоргос, беше отишъл доброволец в Кипърския полк на британската армия. Подобно на много млади кипърци той беше искал да се присъедини към борбата за свобода на Европа, очаквайки, че след като спечелят, това със сигурност ще доведе и до собственото им освобождение. Но само така си бяха мислили. Изпращането на чичо му беше дълга нощ на пируване и любене и тогава е бил заченат той.

Чичо Йоргос не се върна.

Младият Йоргос трябваше да доказва, че е достоен за името си. Той идеализираше чичото, когото никога не беше позна-

² STEN – британска лека картечница, използвана между 40-те и 60-те година на миналия век, кръстена по първите букви от фамилията на тримата изобретатели: Шепърд, Търпин и Енфийлд. – Б. пр.

вал, но беше само на петнадесет и почти три четвърти и вместо да марширува в героичните му стъпки, трябваше да се примири с това да доставя съобщения и припаси.

– Наистина ли го направи с Васо? Честно, Йоргос.

– Много ясно, глупчо. Няколко пъти! – излъга Йоргос.

– И как беше?

– Като пъпеша, само че меки и от кожа – възкликна Йоргос, въртейки длани в демонстрация.

Искаше му се да обясни повече, но не можеше; Васо го беше оставила само да разкопчае блузата ѝ, където той не намери сочни плодове, както беше очаквал, а малки, твърди гърди със зърна като костилки на джанка.

Еврипид се изхили, но не му повярва.

– Нищо не си направил, нали? – обвини го той.

Йоргос усети как внимателно построената му история се разклаща под него.

– Съм.

– Не си.

– Псефти.

– Малака!³

Еврипид хвърли един камък и Йоргос подскочи, препъна се и падна по задник. Еврипид се разквича от смях, на моменти по детски писклив, а после по пубертетски дрезгав, който заля долчинката и се плисна като киселина по гордостта на брат му. Йоргос се почувства унижен, имаше нужда с нещо да възстанови спадналия си авторитет. Изведнъж му хрумна точно с какво.

Йоргос разхлаби връвчицата на платнището на един от кошовите и бръкна към дъното под портокалите и пушеното свинско месо, докато пръстите му стиснаха цилиндричен пакет от зебло. Внимателно го изтегли, след това още един по-малък пакет. В сянката на една канара той ги положи върху килима от меки борови иглички, внимателно ги разви и Еврипид ахна. Това беше първото му ходене по маршрута за доставки и не му бяха казали какво ще носят. От зеблото в него се вираше

³ (От гръцки) – Лъжец. – Чикиджия! – Б. пр.

матовосивият метал на картечница СТЕН, модифицирана със сгъваем приклад, за да е по-компактна за контрабанда. До нея бяха три пълнителя.

Йоргос беше доволен от ефекта. В рамките на няколко секунди, както по-големият му брат го беше научил преди седмица, той сглоби картечницата, заключвайки в позиция металния скелет на приклада и зареждайки единия пълнител. Зареди първия патрон в цевта. Беше готов.

– Не знаеше, че мога и това, нали?

Почувства се по-добре, беше си върнал авторитета. Опря приклада в сгъвката на лакътя си и зае стрелкова позиция, обсипвайки наужким долчинката с откос, избивайки хиляда въображаеми врагове. После я насочи към магарето и го „застреля“ с подсвирване. Животното не разбра ролята си и продължи да пасе твърдата трева.

– Дай и на мен, Йоргос. Мой ред е – помоли брат му.

Йоргос, командирът, поклати глава.

– Иначе ще кажа на всички за Васо – започна да се пазари Еврипид.

Йоргос се изплю. Той обичаше малкия си брат, който, макар и само на тринадесет и половина, вече можеше да тича побързо и да се оригва по-силно, отколкото почти всеки друг в селото. Еврипид беше и по-умен за възрастта си, и повече от способен на малко изнудване. Йоргос нямаше представа какво точно смята да каже Еврипид на всички за Васо, но в крехкото му емоционално състояние всяка капка му се струваше твърде много. Той подаде оръжието.

Когато дланта на Еврипид обви гумата по дръжката и пръстът му се протегна към спусъка, оръжието изджавка пет пъти, преди ужасеното момче да го изпусне на земята.

– Предпазителят! – извика Йоргос, но твърде късно.

Беше забравил. Магарето изрева раздразнено и избяга на двадесетина метра да потърси по-спокойна паша.

Основното предимство на 9-милиметровата картечница СТЕН е, че е лека и дава възможност за сравнително бърза

стрелба; нито е особено мощна, нито се смята за много точна. И е доста шумна. В кристалния въздух на Троодос, където полите на планината се спускат от връх Конистра към мъгливите далечини, звуците се носеха като криле на буревестник. Едва ли беше изненадващо, че британският военен патрул чу лая на картечницата; по-забележителното беше, че патрулът се бе приближил толкова много, без Йоргос и Еврипид да го усетят.

Чуха се виковете от две посоки. Йоргос хукна след магарето, но вече беше късно. На стотина метра под тях се показва войник в сиво-кафява униформа и шотландска барета на главата и тръгна към тях. Размахваше пушка .303-инчов калибър.

Еврипид вече тичаше; Йоргос се забави само за да грабне картечницата и останалите два пълнителя. Втурнаха се нагоре по склона, където дърветата растяха по-нагъсто, сърцата им биеха лудо и ушите им пищяха, удавяйки звука от преследвачите. Тичаха, докато останаха без сили. Свлякоха се до една скала, подивелите им погледи говореха за страха, дробовете им горяха.

Еврипид се съвзе първи.

– Мама ще ни убие, че сме изгубили магарето – каза задъхано той.

Тичаха още малко нагоре, докато се озоваха в малка падина, която беше скрита от няколко скални блока, и решиха да се скрият. Легнаха по очи в средата на своеобразната скална купа, на ръка разстояние един от друг, и се заслушаха.

– Какво ще направят, ако ни хванат, Йоргос? Ще ни бият ли с камшик?

Еврипид беше чувал кошмарни разкази как британците пребиват момчетата, за които смятат, че помагат на ЕОКА, като по един войник държи всеки крайник, а пети ги налага с тънка, шибача пръчка бамбук. Не беше като наказанията в училище, след които можеше да станеш и да ходиш. При томитата⁴ си беше голям късмет, ако след това можеш дори да пълзиш.

⁴ Прякор на британските войници. – Б. пр.

– Ще ни измъчват, за да им кажем накъде сме носили оръжията, къде се крият другите – прошепна Йоргос през пресъхнали устни.

И двамата знаеха какво значи това. Едно укритие на ЕОКА беше намерено близо до съседното село малко преди да падне първият сняг. Осем мъже бяха покосени при атаката. Деветият, единственият оцелял, който още нямаше двадесет, беше обесен в тъмницата в Никозия миналата седмица.

И двамата си помислиха за по-големия им брат.

– Не трябва да оставяме да ни хванат, Йоргос. Не трябва да ги издаваме.

Еврипид беше спокоен и концентриран. Умееше да се владее по-добре от Йоргос, той беше мозъкът в семейството, този с възможности, открай време беше така. Дори говореха, че може да остане да учи и през лятото, да отиде в гимназия в столицата и после да стане учител, а защо не и чиновник в колониалната администрация. Ако дотогава все още имаше колониална администрация.

Лежаха възможно най-тихо, без да обръщат внимание на мравките и мухите, опитваха се да се слоят с горещия камък. Минаха дванадесет минути преди да чуят гласовете.

– Изчезнаха зад скалите ей там, ефрейтор. Не съм ги мяркал след това.

Йоргос се опитваше да контролира страха, който беше свил пикочния му мехур. Почувства се отвратен, изплашен, че ще напълни гащите. Еврипид го гледаше с питащи очи.

По звуците зад скалите им се стори, че още двама или трима са се присъединили към войника и ефрейтора, които стояха на тридесетина метра.

– Хлапета казваш, Макферсън?

– Две са. Едното е още с училищна униформа, ефрейтор, с къси панталонки такова. Няма да ни навредят.

– Ако се съди по припасите, които намерихме на мулето, смятат доста да ни навредят. Оръжия, детонатори. Даже имаше гранати, направени от парчета тръба. Тези хлапета ни трябва, Макферсън. И то много.

– Малките копеленца сигурно вече са изчезнали, ефрейтор – размърдаха се ботуши. – Ще хвърля един поглед.

Ботушите се приближаваха, хрускаха по дебелия килим от борови иглички. Еврипид прехапа силно устна. Той посегна към ръката на Йоргос, опитвайки се да почерпи сила, и когато ледените им пръсти се преплетоха, Йоргос започна да пораства, търсейки смелост и за двамата. Той беше по-голям, това беше неговата отговорност. Неговото задължение. И неговата вина, знаеше го. Той трябваше да направи нещо. Ощипа брат си по бузата.

– Като се приберем, ще те науча да се бръснеш – усмихна се той. – После ще отидем да видим Васо двамата заедно. А?

Той се плъзна по скалния ръб, държейки главата си ниско, насочи картчницата над ръба и затвори очи. После стреля, докато пълнителят свърши.

Йоргос никога не беше си представял, че може да съществува такава тишина. Това беше тишина вътре, когато за миг сърцето спира и кръвта не пулсира във вените. Птиците не пееха, изведнъж нямаше дори бриз, нито шепот на боровете, нямаше го вече и звука от приближаващите стъпки. Нищо, докато ефрейторът не заговори с глас с една октава по-нисък.

– Божичко. Сега ще трябва да викаме скапания офицер.

Въпросният офицер беше Франсис Юън Ъркарт. Младши лейтенант. На двадесет и две. Постъпил на служба направо от университета, той олицетворяваше триумфа на образованието над опита и засега губеше войната в разговорите в офицерската столова. И наистина, откакто преди няколко месеца го бяха разположили в Кипър, не беше видял почти никаква реална война. Той жадуваше за действие, напълно наясно със своята младост и неопитност, нямаше търпение да покаже зъбите си, отчаяно търсеше шанс да се докаже, но беше открил само разочарование. Неговият командир се беше оказал човек с бастун в задника, неговата предпазливост отнемаше на ротата всякакъв шанс за слава. Терористите от ЕОКА залагаха бомби, колежа и дори изгаряха живи така наречените предатели, като ги палеха

и ги оставяха да тичат в пламъци по улиците на селото за назидание на останалите, но ротата на Ъркарт хвърляше повече пот в това да копае клозетни ями, отколкото да вади терористите от дупките им. Но така беше до миналата седмица. Тази седмица командирът на ротата беше в отпуск, Ъркарт беше поел командването, тактиката се беше променила и хората му бяха ходили четири часа нагоре в планината с идеята да причакат някого следобед. И изненадата, изглежда, беше свършила работа.

При първия пукот от стрелба усещането за шанс изгълни вените му. Той бе чакал три километра по-надолу в неговата военна джипка, „Остин Чамп“, и му отне по-малко от петнадесет минути да пристигне на сцената, като последните няколко метра мина пеша с пружинираща походка.

– Ефрейтор Рос, докладвай.

Мухите вече кръжаха около окървавеното тяло на Макферсън.

– Две деца и едно магаре? Ти шегуваш ли се – викна Ъркарт невярващо.

– Явно куршумите не са знаели, че ги стрелят момчетии. Сър.

Двамата, Рос и Ъркарт, бяха с вродена непоносимост един към друг, единият дошъл на белия свят в бедна квартира в Клайдсайд⁵, другият в семейство на шотландски аристократи. Когато Рос вече погребваше другари от плажовете на Нормандия, на Ъркарт все още вратовръзките му ги оправяше бавачката.

Година по-рано Ъркарт бе станал причината да понижат Рос в чин, от сержант обратно към ефрейтор, след като месечната дажба алкохол беше изчезнала от офицерската столова при Тал ал Кебир⁶ и Ъркарт като млад офицер и натегач беше инструктиран да привика подходящи заподозрени. На Рос едва наскоро му бяха върнали втората нашивка и все още имаше да навакства. Бяха му намалили и заплащането.

⁵ Беден квартал на гр. Глазгоу, Шотландия. – Б. пр.

⁶ Град в Египет, на 110 км североизточно от Кайро. – Б. пр.

Ъркарт знаеше, че трябва да си пази гърба, но засега не обвърна внимание на наглия коментар на другия; предстоеше му по-важна битка.

Децата се бяха натъкнали на забележително ефективен природен редут. Около шест метра по дължина, вдълбан в планинския склон и прикрит от големи скални късове, което реално скриваше всякаква стрелкова линия от страни и отгоре, а фронтална атака би означавала изкачване на баира, тактика, която вече се беше оказала фатално погрешна. Групички храсти обгръщаха периметъра, предоставяйки още повече покритие.

– Предложения, ефрейтор Рос? – Ъркарт почукваше с пръст по офицерския пистолет „Браунинг“, който висеше на колана му.

Ефрейторът засмука кутрето си сякаш се опитваше да извади треска.

– Можем да се предадем на момента, това ще е най-лесното. Или да пратим малките копеленца в небитието, ако това искате, лейтенант. Една граната ще свърши работа.

– Трябват ни живи. Трябва да разберем накъде се бяха запътили с тези оръжия.

– Те са хлапета, преди малко са спрели да сучат. Ще умрат от глад до утре сутрин и сами ще излязат с бял флаг в едната ръка и вилица в другата.

– Сега, трябва ни сега, ефрейтор. До утре сутрин ще е късно.

И двамата разбираха, че не разполагат с много време. При ЕОКА доставките на припаси се правеха в определен час; при забавяне с повече от шест часа скривалището щеше да се евакуира. Трябваше да се действа бързо; затова залавянето беше важно, а при техниката на разпит понякога липсваше търпение.

– В живота, Рос, точният момент е всичко.

– Ами то и в смъртта май – отговори ефрейторът, като кимна към Макферсън.

– Какъв, по дяволите, ти е проблемът, ефрейтор?

– Честно да ви кажа, г-н Ъркарт, нямам много стомах да убивам сукалчета – той имаше син почти на възрастта на момчетата, които се криеха в скалите. – Ще го направя, ако трябва. Ако ми наредите. Но никак няма да ми е приятно. Ако има медал, вземете си го вие.

– Ще внимавам да не пропусна да включа малката ти проповед, когато пиша на родителите на Макферсън. Сигурен съм, че ще се трогнат.

Слънцето се беше смалило до мандарина, която се търкаляше по небето и пръскаше измамно топли лъчи върху сцената. Ако се забавят, щеше да падне мрак и той щеше да донесе провал за Ъркарт, а той беше млад мъж с непоносимост към провала както в себе си, така и в другите. Той взе една картучица СТЕН от рамото на един от хората си, застана широко разкрачен върху горската трева и изстреля един цял пълнител срещу амфитеатъра от камъни в дъното. Последва втори пълнител, прах и искри се разхвърчаха от оранжево-жълтите скали; шумът беше страхотен.

– Хей, момчета – извика той. – Не можете да избягате. Излезте и обещавам, че никой няма да пострада.

Тишина. Той прикани още двама членове на отряда да изпразнят пълнителите си по скалите и изведнъж се чу детски вик от болка. Един рикоширал куршум беше парнал едното от момчетата. Нямаше поражения, но предизвика изненада и уплаха.

– Говорите ли английски? Излезте сега, преди някой да пострада.

Мълчание.

– Проклети да са. Да не искат да умрат? – Ъркарт плесна ядосано с ръце.

Рос беше коленичил и бърникаше нещо по една граната.

– Какво, за Бога...? – викна Ъркарт, но не можа да се спре и отстъпи неволно назад.

Ефрейторът беше огънал щифта, така че да не може да падне, след това с изключително внимание продължи да развива горната част на гранатата, като я извади от металното тяло в

комплект с детонатора. Прахообразният експлозив се изсипа лесно на малка купчинка върху скалите край ботуша му. След това той отново сглоби безвредната бомба и я подаде на Ъркарт.

– Ако това не изкара зайчетата от дупката, не знам какво.

Ъркарт кимна с разбиране.

– Последен шанс – извика той към скалите. – Излезте или ще използваме гранати.

– Елефтерия и танатос! – беше отговорът.

– Бойният вик на ЕОКА. Свобода или смърт – обясни Рос.

– Те са само деца! – тросна се Ъркарт вбесен.

– Смели малки копелдаци.

Ядосан, Ъркарт изтръгна щифта от гранатата, като остави звука от пружината да се разнесе по скалите. После хвърли гранатата в скалната купа.

След по-малко от две секунди тя бе запокитена обратно. Реакцията беше автоматична, инстинктът за самосъхранение надделя. Ъркарт се хвърли на земята, зарови главата си сред боровите иглички и шишарки, опитвайки се да брои секундите. От детонатора се чу приглушено изщракване, но нищо повече. Нямаше взрив; нямаше хвърчащ метал и парчета плът. Накрая той вдигна поглед, за да открие фигурата на Рос надвиснала над него, рамкирана в заплашителен силует от вечерното небе.

– Да ви помогна да се изправите. Сър – присмех изпълваше всяка сричка.

Ъркарт отблъсна протегнатата ръка и се надигна, като щателно изтупа праха от сиво-кафявата си униформа, за да се скрие унижението си. Той знаеше, че всички в отряда ще му се подиграват и до сутринта историята ще се носи от четирите краища на офицерската столова. Рос бе получил своето отмъщение.

Ярост изпълни Ъркарт. Но не сляпа ярост, която замъглява преценката, а гняв, който гори вътре и чиято светлина носи ужасяваща яснота.

– Донеси две туби бензин от джипката – инструктира той.

Един войник се завтече.

– Какво възнамерявате да правите, г-н Ъркарт? – попита Рос, а триумфът беше изчезнал от тона му.

– Или ще получим информация, или ще дадем пример. Тези терористи могат да ни свършат работа и в двата случая.

Рос забеляза промяната в статута на момчетата.

– Пример? За какво?

Ъркарт срещна погледа на другия мъж; видя страх. Беше си върнал преимущество. Тогава пристигнаха тубите.

– Ефрейтор, искам да минеш зад тях. Използвай прикритието на скалите. После излей бензина в бърлогата им.

– А после какво?

– Това зависи от тях.

– Те са просто момчетии...

– Кажи го на Макферсън. Това е война, не е чаено парти. Могат да излязат цели или с опърлени опашки. Изборът е техен.

– Нали не бихте ги изгорили.

– Ще им дам много повече шанс, отколкото ЕОКА.

И двамата знаеха страшната истина в тези думи, и двамата бяха виждали овъглените трупове, с протегнати, изкривени в агония ръце, бащи и синове, често отвлечени в църквата или изтръгнати от отчаяните прегръдки на семействата им, изгорени, изклани. За пример.

– И посланието ще се разчуе, ще изиграе ролята на предупреждение. И следващия път ще ни е по-лесно.

– Но, сър...

Ъркарт го сръза, подавайки му едната туба.

– Ще те прикриваме със стрелба.

Рос отстъпи крачка назад, клатейки глава.

– Няма да ги подпалвам. Това не е моята война. Срещу момчетии.

Чу се размяна на реплики в явна негова подкрепа сред другите членове на отряда. Рос беше способен, опитен, много от тях дължаха живота си на това.

– Ефрейтор, давам ти пряко нареждане. Ако не се подчиниш, това е за военен съд.

– И аз имам момчета.

– И ако не изпълняваш заповедите ми, ще направя така, че да те заключат за толкова дълго, че да са пораснали мъже, когато пак ги видиш.

Агонията беше издълбала дълбоки бръчки по лицето на ефрейтора, но той все пак отказа да вземе тубата.

– По-добре това, отколкото вече да не мога да погледна момчетата си в очите.

– Не аз ти нареждам, Рос, а страната ти.

– Тогава ти го направи. Ако имаш стомах за такива работи.

Предизвикателството беше хвърлено. Ъркарт огледа останалите петима мъже, видя, че всички са на страната на Рос. Знаеше, че не може да прати на военен съд целия отряд, щеше да стане за смях. Рос беше прав; ако ще се прави, щеше да се наложи да го направи сам.

– Прикривайте ме със стрелба, когато стигна зад тях – той погледна ефрейтора. – Ти не, Рос. Ти си арестуван.

И тръгна. Приклекнал ниско, крачеше бързо през дърветата, с по една туба във всяка ръка, докато мина доста зад укритието. Той сигнализира и един след друг войниците откриха огън, произвеждайки канонада от звуци над сцената. Бързо и възможно най-безшумно Ъркарт пропълзя по един от повисоките камъни, почти колкото човешки бой, който се издигаше точно зад мястото, където се криеха момчетата. Махна капачката на едната туба, протегна се и изля всичките двадесет литра вонящо гориво надолу по камъка и вътре в скалната купа. Последваха ги следващите двадесет литра. След това отстъпи и се върна.

– Имате трийсет секунди да излезете, преди да запалим бензина!

Вътре в скалното убежище лицата на Йоргос и Еврипид говореха за страха им. Колкото и да се мъчеха да се отдръпнат от стичащата се локва бензин, бяха принудени да се върнат назад заради рояка рикоширащи куршуми. А по-лошото беше, че горивото бе направило скалната купа хлъзгава, подметките на об-

увките им намираха съвсем малко сцепление по гладкия камък. Неизбежният резултат в такова тясно пространство беше, че дрехите им се напоиха с вонящ бензин. Започна да им се повдига.

– Петнайсет секунди!

– Няма да го направят, братчето ми – опита се да се самоубеди Йоргос. – Но ако го направят, скачай първи.

– Не трябва да казваме. Каквото и да стане, не трябва да казваме – каза Еврипид със задавен глас.

– Пет!

Минаха повече от пет секунди. Значително повече. Блъфът на Ъркарт не мина. Нямаше връщане назад. Беше откъснал един парцал, наполовина напоен с бензин; завърза го около малък камък, така че мокрите краища да висят. Извади запалката си, щракна с нея и с пламъка докосна парцала.

От този момент нататък събитията се развива бързо. Парцалът се възпламени, почти обгръщайки ръката на Ъркарт, опърляйки космите по нея. Той бе принуден да хвърли камъка веднага; той описа висока, димяща дъга в небето над скалите, преди да падне надолу. Рос извика. Чу се остро пропукване. Гореща мараня затанцува над скривалището като комин от ада. Тогава се чу писък, ужасен, див момчешки писък на протест. Две глави се появиха над купата, след това раменете на две млади тела, които се опитваха да се изкатерят по скалите. Но пред погледите на войниците по-малкото момче, изглежда, се подхлъзна, изгуби баланс, препъна се и изчезна обратно вътре. По-голямото замръзна, погледна назад надолу в кипящия ад, извика името на брат си и скочи обратно.

Беше невъзможно да се каже какво точно се случва в купата, но сега пищяха две гърла, сливаха се в хор от продължително страдание, агония и смърт.

– Ти, жалко копеле – прошепна сподавено Рос. – Няма да ги гледам как горят.

И гранатата вече излиташе от ръката му към огнения пъкъл.

Експлозията изсмука въздуха и потуши огъня. И спря виковете.

В тишината, която последва, Ъркарт ясно усещаше, че ръцете му треперят. Убиваше за пръв път – в интерес на нацията, с правомощието на общото благо, но знаеше, че много хора няма да приемат това за оправдание. Нямахме какво да се спечели от случилото се. Рос стоеше пред него, едва се контролираше, юмруците му бяха свити в огромни топки, които можеше да ударят всеки момент. Другите се скупчиха около тях, мрачни, отвратени.

– Ефрейтор Рос, не това исках – започна бавно, – но те сами го предизвикаха. Войната изисква своите жертви, по-добре терористи, отколкото повече такива като Макферсън. Нито пък искам да те видя съсипан и заключен в резултат на военен съд. Имаш дълга военна служба, с която можеш да се гордееш.

Думите вече идваха по-лесно, ръцете му бяха спрели да треперят и мъжете слушаха.

– Мисля, че ще е в интерес на всички, ако забравим този инцидент. Не ни трябва повече мъченици на ЕОКА. И не искам твоето неподчинение да създава излишна работа за военната администрация – той прочисти гърло с неудобство. – Докладът ми ще отразява факта, че сме се натъкнали на двама неидентифицирани и тежковъоръжени терористи. Те бяха убити при военни действия, причинили смъртта на редник Макферсън. Ще заровим телата в гората, тайно, без да оставяме следи. Нека не даваме на местните селяни извинение за отговорен удар. Освен, разбира се, ако ти не искаш по-пълнен доклад, ефрейтор Рос?

Рос, грамадният, тромав и грижовен войник баща, осъзнаваше, че един пълен доклад можеше да навреди на Ъркарт, но със сигурност щеше да съсипе него. Така беше в армията, вредата се предаваше надолу по веригата. За Ъркарт армията не беше нищо повече от една-две години служба на нацията, за Рос тя беше целият му живот. Той искаше да изкрещи, да протестира, че това, което се случи, беше една диващина; вместо това раменете му увиснаха и главата му клонна в капитулация.

Докато мъжете търсеха място, подходящо за погребване в плитката горска почва, Ъркарт отиде да инспектира сцената

в скалната купа. Беше благодарен, че имаше учудващо малко очевидни поражения по тъмната кожа на лицата им, но сладко-киселата смрад на опърлено и на бензинови пари го накара отчаяно да иска да повърне. Нямахше нищо с военна стойност в джобовете им, но около вратовете им, на две тънки верижки висяха разпятия, гравирани с имената им. Той ги откъсна; никой не трябваше никога да открива самоличността им.

Беше привечер, когато тръгнаха обратно надолу по планината с тялото на Макферсън завързано отзад в джипката. Ъркарт се обърна, за да хвърли един последен поглед към сцената на битката. Внезапно в сгъстяващия се мрак видя светлина. Един жив въглен, фрагмент от пожара, някак си беше оцелял, разпалил се от вечерния ветреца и пламъкът беше оживял отново. Младият бор, който стоеше в средата на купата, гореше като светъл кръст, маркиращ мястото, и се виждаше от километри наоколо.

Той никога не проговори отново за инцидента в планината, но оттогава насетне, по време на голяма лична криза и важни решения в живота, когато затвореше очи и от време на време, докато спеше, яркият образ и споменът за този ден се връщаха в съзнанието му – полукошмар, полувдъхновение. Изграждането на Франсис Ъркарт.